

Winst foar ús lânskip

JAAROVERZICHT

2025

Landschapsbeheer Friesland

An aerial photograph of a winding river flowing through a vast, snow-covered landscape. The river is dark and contrasts sharply with the white snow. The snow is marked with numerous tracks, likely from vehicles or sleds. In the background, a small cluster of buildings is visible on a slight rise, and the horizon is flat under a cloudy sky.

Lânskip

*myn hert hat de slach wûn
ik koe oars net as dyn ritme folgje
dêr't weagen oer bloedbefjochten
ekers rinne dy't iuwen wuolje
yn wetterlân net dat sy it sêd sochten
mar yn djipten ha sy har oerjûn*

© 2016 Tryntsje van der Veer
Dichterskollektif RIXT

Foaropwurd

Bij Landschapsbeheer Friesland was 2025 het jaar van adieu en opnieuw beginnen. In het voorjaar namen we afscheid van Wiebe Bouma en aan het einde van het jaar van Foppe van der Meer en Jan Piet de Boer. Beide waren decennialang in touw voor de stichting: wij denken met regelmaat aan hen terug! In het vierde kwartaal werd er een nieuwe directeur geworven en dat is gelukt. Zodoende dat ik nu dit voorwoord schrijf.

Mijn voorgangers werkten het afgelopen jaar aan onze meerjarenvisie. Deze schetst hoe Landschapsbeheer Friesland zich richting 2030 scherper positioneert als onafhankelijke, gezaghebbende en verbindende landschapsorganisatie. Meer hierover op pagina 21. Op het vlak van projecten was het ook een kwestie van oant sjen en wolkom. In maart sloten we het grote uitvoeringsproject Herstel Agrarisch Cultuurlandschap - Fryslân feestelijk af met alle samenwerkingspartners en in de tweede helft van 2025 kwamen er diverse nieuwe projecten op ons pad en dienden we aanvragen in voor toekomstige uitvoeringsprojecten.

De methodiek 'Mei It Ferline Foarút' die door ons ieder jaar wordt doorontwikkeld, slaat aan en blijkt ook buiten onze organisatie inzetbaar. Onder andere de provinsje maakte er gebruik van in de vernieuwde versie van 'Grutsk op'e romte' en de gemeente Súdwest Fryslân gebruikt het om een beeld van de toekomst te vormen binnen gebiedsprocessen. Er was dit jaar veel aandacht voor greppelland. We deden er onderzoek naar,

publiceerden een artikel en deden samen met de collectieven It Lege Midden en Westergo aan herstel en aanleg ervan.

Onze ecologen zijn actief geweest met monitoren van flora en fauna, met name in opdracht van de collectieven ELAN en Noardlike Fryske Wâlden. Relatief nieuwe maatregelen als de wintervoedselakkers lieten mooie resultaten zien. De collectieven krijgen het de komende jaren drukker: de politiek heeft kenbaar gemaakt dat er meer budget naar agrarisch natuurbeheer zal gaan. Dit juicht Landschapsbeheer Friesland toe en wij zetten ons in om de collectieven en BoerenNatuur ook komend jaar weer goed te blijven ondersteunen.

Met hulp van de Postcode Loterij konden we de *mienskip* vorig jaar weer bij ons werk betrekken. Denk aan projecten als Groene Bondgenoten, de Natuurwerkdag en al het werk dat de vrijwilligersgroepen verzetten.

Je leest het al: ik val met mijn neus in de boter bij Landschapsbeheer Friesland. Er is volop actie en ik mag hier vanaf 2026 sturing aan geven. Ik heb er veel zin in om mij als directeur van Landschapsbeheer Friesland te gaan inzetten voor het groen in het landelijk gebied!

Enit Scholtens

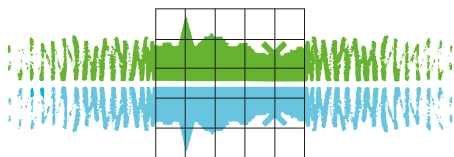
Directeur Landschapsbeheer Friesland

In 2025 schaften we een eigen drone camera aan, waarmee de meeste foto's die je in dit jaaroverzicht ziet, zijn gemaakt.

JAAROVERZICHT

2025

Landschapsbeheer Friesland

Landschapsbeheer Friesland
Commissieweg 15
9244 GB Beetsterzwaag
(0512) 38 38 00
info@landschapsbeheerfriesland.nl
www.landschapsbeheerfriesland.nl

Uitgave van Landschapsbeheer Friesland

Uitgave: Mei 2026
Opplage: 50
Teksten: Landschapsbeheer Friesland
Vormgeving: Yka van der Veen
Fotografie: Landschapsbeheer Friesland,
Werkend Landschap,
Leeuwarder Courant, Kening,
Cees van Bruggen, Dirk Hiemstra

Ynhâld

- 5 Wa binne wy
- 7 Hoe wurkje wy
- 11 Gearwurking
- 13 Wat dogge wy
- 14 2025 yn sifers
- 21 Meerjarenvisie 2025-2030
- 24 2025 yn fûgelflecht

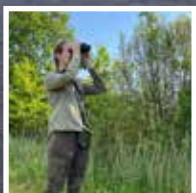
Wa binne wy

Landschapsbeheer Friesland heeft de ambitie het streekeigen landschap van Fryslân te versterken en te ontwikkelen en wil gezaghebbend zijn in de aanpak van beheer en ontwikkeling van landschapskwaliteit.

Landschapsbeheer Friesland geeft het landschap een stem, op basis van landschaps-inclusief denken en handelen, in alle fases van ontwikkeling en beheer. Daardoor dragen we bij aan het robuust versterken en doorontwikkelen van het landschap en biodiversiteit, vanuit de kennisbasis op het vlak van de logica van het landschap, streekeigenheid en identiteit. Landschapsbeheer Friesland zorgt voor binding met en

betrokkenheid bij het streekeigen landschap. We acteren als belangeloos expert voor het landschap en kweken actieve samenwerking en verbinding met bewoners en eigenaren, boeren en ondernemers, beleidsmakers en gebiedspartijen.

Bovenstaande missie is afkomstig uit de meerjarenvisie waaraan directie, medewerkers en bestuur van Landschapsbeheer Friesland afgelopen jaar hebben gewerkt om de organisatie richting 2030 scherper te positioneren. Meer over dit proces op pagina 21

Richtje van den Berg -
Ecoloog Landschapsbeheer Friesland

**“Wat wij meten in het veld, vertalen de collectieven
naar maatregelen die het verschil maken voor de vogels,
vleermuizen en insecten.”**

Hoe wurkje wy

Landschapsbeheer Friesland is een stichting die met haar projecten actief is in het agrarisch cultuurlandschap van Fryslân.

Landschapsbeheer Friesland is een stichting die in 1983 is opgericht en die geen eigen grond of leden heeft. Ons enthousiaste team bestaat uit landschapshistorici, ecologen en projectleiders op het gebied van landschapsherstel- en beheer en een aantal ondersteunende medewerkers in de werkplaats en op het bedrijfsbureau. Ook zijn er bij onze stichting ongeveer 125 vaste vrijwilligers actief met het onderhouden van landschapselementen in alle hoeken van de provincie. Tenslotte beschikken we over de expertise van een zevenkoppig bestuur dat onze organisatie in de juiste richting leidt.

Bestuur

Het bestuur van de stichting bestaat uit zeven leden en komt ongeveer zesmaal per jaar bijeen om de directie van Landschapsbeheer Friesland te adviseren, jaarplannen en jaarbegrotingen aan te nemen en nieuwe projectaanvragen goed te keuren.

Team

Ons enthousiaste team bestaat uit zeventien medewerkers, die elk over hun eigen expertise en vaardigheden beschikken. Het afgelopen jaar is ons team uitgebreid met Hendrik Hekstra die als stagiaire van de opleiding 'Management van de Leefomgeving' begon met het in kaart brengen van greppelland, en daarna in dienst trad om deze en andere opdrachten tot uitvoering te brengen.

Afgelopen jaar heeft Landschapsbeheer Friesland samen met diverse partners gewerkt aan het realiseren en up-to-date houden van de volgende websites:

MetHetVerledenVooruit.nl

Stinzenflora-Monitor.nl

Dorpenatlas
Fryslân

Dorpenatlas.frl

**Bomen
loket
Fryslân**

Bomenloket.frl

In mei 2025 een dagje met het team naar Skylge om het 25-jarig jubileum van collega's Gerrit Tuinstra en Jan Piet de Boer te vieren.

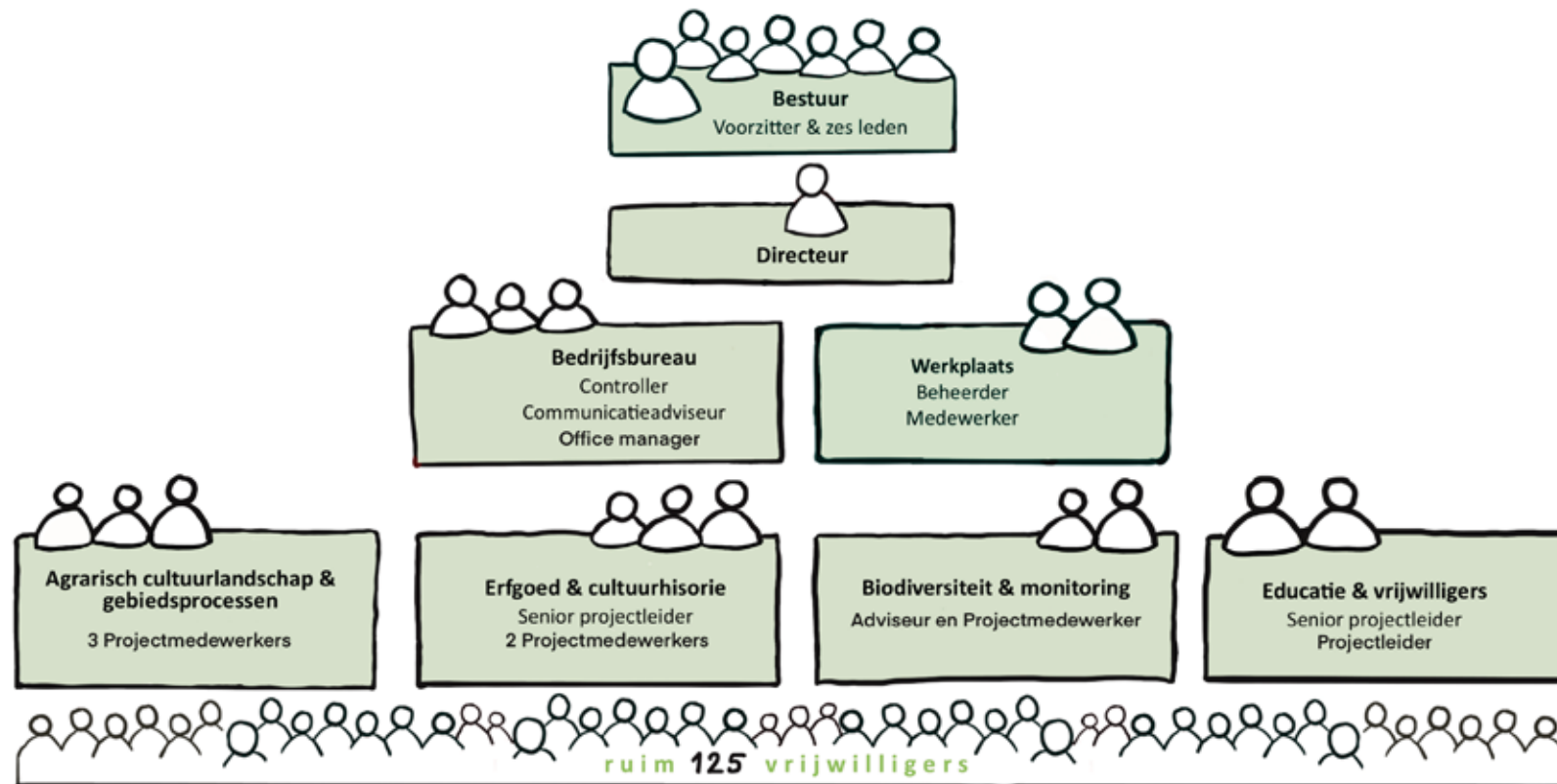

Maarten Vos – Tuinbaas
Landgoed Oranjestein Oranjewoud

**“We zijn heel blij met de gezellige ploeg
vrijwilligers die hier elke woensdag komt
helpen, met elkaar verzetten we zoveel werk!”**

Organogram Landschapsbeheer Friesland 2025

En helemaal aan het einde van het jaar werd duidelijk dat Enit Scholtens ons team komt versterken in de rol van directeur. Enit was voorheen werkzaam bij Natuurmonumenten waar ze team Friesland aanstuurde en heeft een achtergrond op het vlak van natuurbeheer, waterbeheer, natuureducatie, projectmanagement en burgerparticipatie. Het team gebruikt het kantoor aan de Commissieweg 13-15 in Beetsterzwaag als vaste uitvalsbasis, maar veel collega's werken daarnaast op andere locaties. Zo zijn onze ecologen veel in het veld te vinden om onder andere vleermuizen, broedvogels en insecten te monitoren. Andere collega's hebben regelmatig afspraken bij agrariërs en particuliere grondeigenaren om bijvoorbeeld erfplannen te maken of werk in uitvoering af te stemmen.

Vrijwilligers

Een heel aantal vrijwilligers is - vooral in de periode van oktober tot en met april - wekelijks actief met verschillende beheer- en herstelwerkzaamheden, het monitoren van

plant- en diersoorten en om te helpen bij educatieactiviteiten yn ús Fryske lânskip. In de weekenden zijn het de vrijwilligers van de regionale hoogstambrigades die fruitbomen bij particulieren snoeien, wat van belang is omdat fruitboomgaarden zowel ecologisch als landschappelijk waardevolle landschapselementen zijn. Op woensdags is er een groep die helpt met het onderhoud van landgoed Oranjestein in Oranjewoud en op donderdags is een vrijwilligersgroep actief om de heide in de omgeving van Beetsterzwaag te beheren, vooral met het oog op het in stand houden van de reptielenbiotoop. Sinds vorig jaar is er op vrijdags een nieuwe natuurwerkgroep actief op landgoed Boschhoeve bij Nijebekoop, die ook bij bijvoorbeeld de eendenkooi in Nijeholtwolde meehelpt.

Landschapsbeheer Friesland ondersteunt de vrijwilligers met expertise en zorgt voor geschikt *ark en reau*, dat in de werkplaats in Gorredijk wordt onderhouden door onze werkplaatsmedewerkers.

Gerrie Visser –
Directeur Vereniging Noardlike Fryske Walden

“We kunnen goed samenwerken omdat Landschapsbeheer Friesland een constructieve houding heeft en ook het belang van de landbouwsector inziet.”

Gearwurking

Bij landschappelijke vraagstukken is intensieve samenwerking - *gearwurking* - belangrijk omdat er veel partijen met verschillende belangen bij betrokken zijn.

De belangrijkste samenwerkingspartners worden hieronder genoemd:

We werken samen met BoerenNatuur, een zevental agrarische collectieven en met particuliere grondeigenaren in het landelijk gebied.

Daarnaast werken we samen met natuurorganisaties. De meest nauwe samenwerking is die met It Fryske Gea, maar ook met Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en de besturen van de vele landgoederen die Fryslân rijk is, zijn we in contact.

Wij onderhouden intensieve contacten met de provinsje Fryslân en werken op projectniveau samen met andere organisaties, zoals gemeenten, aan ons gelieerde instanties als de Friese Milieu Federatie, Kening, Landschappen NL en de landschapsorganisaties van andere provincies. Daarnaast betrekken wij de mienskip bij ons werk, bijvoorbeeld door educatie aan zowel kinderen en volwassenen.

Postcode Loterij als belangrijke partner

In 2025 is de Postcode Loterij weer een overeenkomst voor de komende vijf jaar met de landschapsorganisaties aangegaan. Ook Landschapsbeheer Friesland ontvangt als partner jaarlijks een bijdrage om aan te wenden voor ons goede doel: het beschermen en herstellen van ús Fryske lânskip. Dankzij de deelnemers van de Postcode Loterij hebben wij in 2025 weer veel Friezen hierbij kunnen betrekken. Denk aan projecten als Groene Bondgenoten, de Natuurwerkdag en het ondersteunen van al het werk dat de vrijwilligersgroepen verzetten.

TIGE TANK DEELNEMERS POSTCODE LOTERIJ!

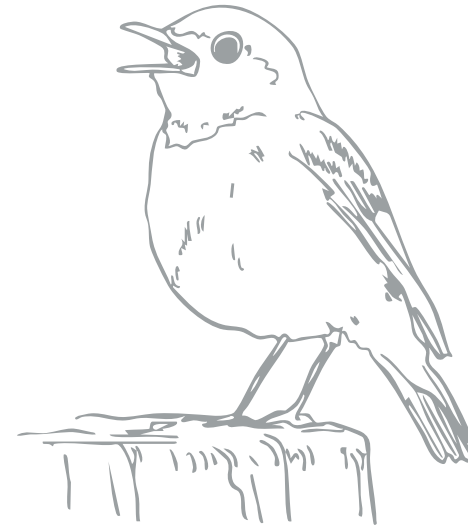
Ingrid en Paul Vink -
Deelnemers project
Herstel Agrarisch Cultuurlandschap - Fryslân

**“We zijn heel blij met het kruidenrijke gras, de
bomen, struiken en de nieuwe túnwal en
merken dat dit meteen veel nieuwe soorten
aantrekt: van libellen tot sperwers.”**

Wat dogge wy

De werkzaamheden van Landschapsbeheer Friesland bestaan uit een aantal vaste taken, daarnaast voeren we tal van projecten uit. Voor het uitvoeren van de vaste taken ontvangt de stichting een boekjaarsubsidie van de provinsje Fryslân en voor de projecten ontvangt de organisatie subsidies vanuit Europese, landelijke, provinciale en gemeentelijke budgetten voor landschapsontwikkeling. Daarnaast waren er fondsen als LEADER, Waddenfonds en Postcode Loterij die in 2025 allerhande projecten mogelijk maakten.

Vaste taken van Landschapsbeheer Friesland

Landschapsbeheer Friesland adviseert de provinsje Fryslân en de Friese gemeentes bij nieuwe beleidsplannen inzake de inrichting van het Landschap. Om goed advies te kunnen geven, gebruikt Landschapsbeheer Friesland haar boekjaarsubsidie om ontwikkelingen te volgen, zaken aan te jagen, het verhaal van het landschap te vertellen, bij de juiste tafels aan te schuiven en proactief producten te ontwikkelen in het belang van het agrarische cultuurlandschap van Fryslân.

In het meerjarenprogramma 2025 – 2030 zijn onderstaande hoofdthema's benoemd waaronder Landschapsbeheer Friesland voorgaande jaren ook al haar taken uitvoerde:

- Agrarisch Cultuurlandschap & Gebiedsprocessen
- Biodiversiteit & Monitoring
- Erfgoed & Cultuurhistorie
- Educatie & Vrijwilligers

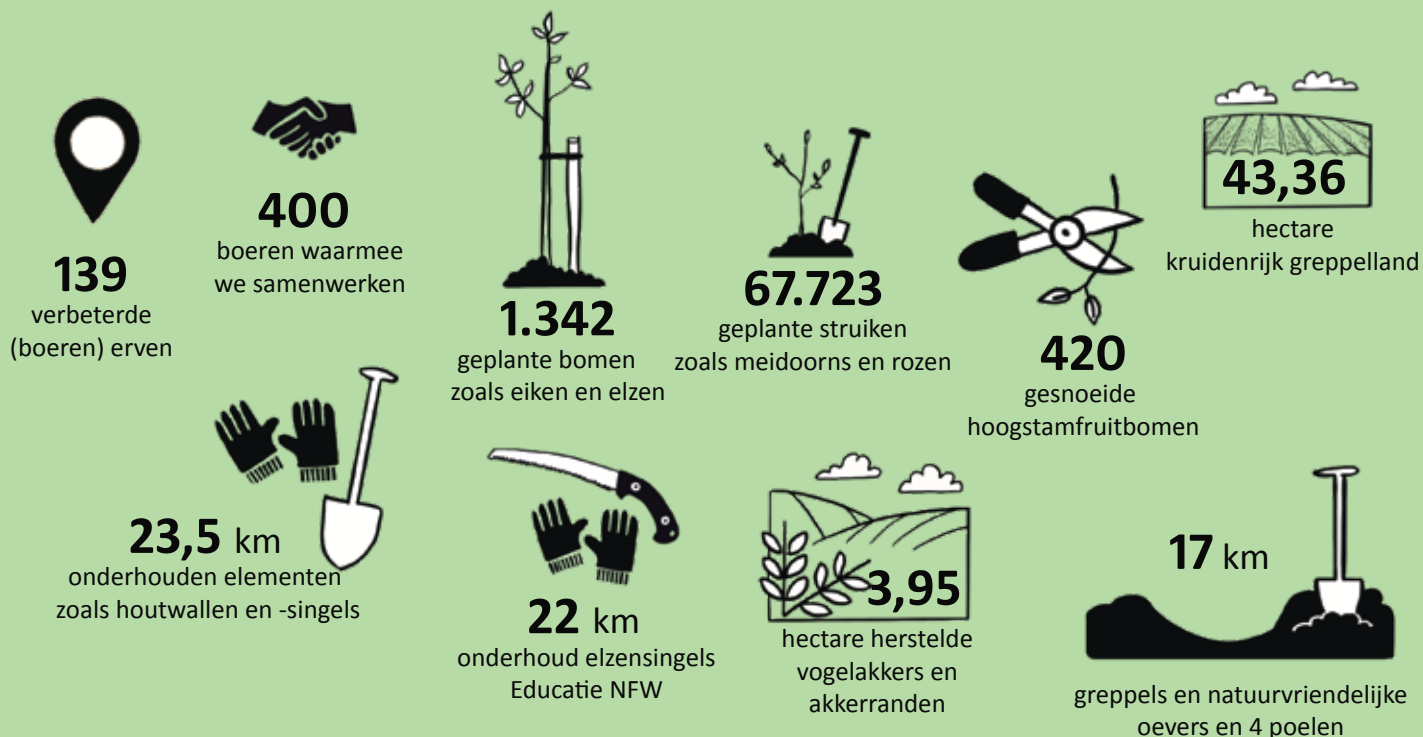
Projecten van Landschapsbeheer Friesland

Naast de vaste taken, spenderen de medewerkers van Landschapsbeheer Friesland het grootste deel van hun tijd aan het werken aan projecten. Van projectidee tot aanvraag en van uitvoering tot verantwoording: al deze fasen van een project voeren wij zelf uit met de experts die wij in huis hebben. Op de tijdlijn vanaf pagina 24 is een greep uit bijna alle projecten in 2025 te vinden.

Vanaf pagina 16 vindt u een toelichting op de vier hoofdthema's.

Yn sifers

Aanplant, beheer en onderhoud landschapselementen in 2025

Aantal volgers:

2022	1.587	607	563	-
2023	1.710	691	834	-
2024	1.789	777	1.116	170
2025	1.800	832	1.376	378

Natuurwerkdag

Landschapsbeheer Friesland coördineerde de Nationale Natuurwerkdagen in Fryslân. Deze keer met 770 deelnemers verspreid over 30 locaties.

Op&Ut
Omrop Fryslân
Bereik: 4x 50.000

Omrop Fryslân
'Klik mei de Natuer'
Bereik: 6 x 50.000

*dorpenprojecten in o.a. Aalsum, Eanjum, Ternaard, Hallum, Blije, Wierum, Peazens-Moddergat, Burdaard, Wanswert, Raard, Boarnwert, Ingwierrum, Jannum, Reitsum, Ginnum, Lichtaard, Aldwâld, Burum, De Trieme, Kollumerpomp, Munnekezijl, Warfstermolen, Westergeast, Damwâld, IJlst, Woudsend, Stiens, Piaam, Techum en Appelscha

Chris Bakker -
Directeur It Fryske Gea

“Binnen de terreinen van It Fryske Gea hebben we de meeste maatregelen voor natuurherstel inmiddels wel uitgevoerd. Met Landschapsbeheer Friesland kunnen we samenwerken aan de kwaliteit van het landschap buiten de natuurgebieden.”

Erfgoed & Cultuurhistorie

De inmiddels beproefde methodiek Mei it ferline Foarút (MIFF) is in 2025 doorontwikkeld en op nieuwe manieren toegepast. Inmiddels is de methodiek uitgewerkt voor diverse landschapselementen zoals greppelland en elzensingels én voor de diverse oercultuurlandschappen. Het project 'Mei it ferline foarút op'e Klaai' is in 2025 afgerond voor het Friese kleigebied; een veelzijdig project waarin op meerdere manieren gewerkt wordt aan een biodivers cultuurlandschap.

De afgelopen jaren deed Landschapsbeheer Friesland in opdracht van Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed onderzoek naar greppelland. Daarnaast voerden we een monitoringsopdracht voor de provincie Fryslân en de gemeente Súdwest Fryslân uit, waarbij werd geïnventariseerd wat er nog aan greppelland is. De onderzoekers publiceerden een artikel in het tijdschrift 'Landschap' en werden geïnterviewd door het radioprogramma Vroege Vogels.

In 2025 hebben we in samenwerking met de gemeenten in Zuidoost Friesland en agrarisch collectief ELAN een start gemaakt met de Kwaliteitsgids voor de Zuidelijke Wouden. De kwaliteitsgids wordt gemaakt om straks te dienen als onderlegger voor landschapsbeleid, gebiedsprocessen, individuele bedrijfsplannen en om inspiratie te bieden aan bewoners, agrariërs en beleidsmakers.

Verder werkten we een twintigtal dorpsbiografieën uit voor de gemeente Noardeast-Fryslân en begonnen we aan de biografieën voor elf dorpen in de gemeente Dantumadiel. Een dorpsbiografie gaat over de ontstaansgeschiedenis van een dorp, maar ook over hoe inwoners een dorp. Met bureau Werkend Landschap zijn per dorp bouwstenen ontwikkeld, waarmee een dorp haar kwaliteiten kan verbeteren.

De landschapsbiografie over veenweidegebied Idzegea hebben we voor de gemeente Súdwest Fryslân afgerond en samen met de gemeenten Súdwest-Fryslân en Noardeast-Fryslân hebben we de eerste stappen gezet binnen het meerjarige Herstelprogramma Cultuurlandschap Waddenkust.

We verzorgden de kennisoverdracht met betrekking tot cultuurhistorie bijvoorbeeld via de digitale Landschaps Meetup - waaraan ambtenaren van de meeste Friese gemeenten deelnemen - en het traject van de POVI (Provinciale Omgevings Visie). Ook werden studenten van de Rijksuniversiteit Groningen tijdens een veldweek begeleid bij het werken van de MIFF-methodiek.

Agrarisch Cultuurlandschap & Gebiedsprocessen

In 2025 hebben we wederom intensief samengewerkt met de zeven agrarische collectieven: van kennisinbreng en advisering tot het gezamenlijk opzetten, aanvragen en uitvoeren van herstelprojecten in het agrarisch cultuurlandschap.

In maart 2025 sloten we de projecten Herstel Agrarisch Cultuurlandschap – Fryslân 2019 en 2021-2024 af. Maar liefst 350 boeren en andere particuliere grondeigenaren hebben de afgelopen jaren meegedaan aan één of meerdere van de twaalf verschillende maatregelen die mogelijk waren op agrarische grond, zoals aanleg of herstel van kruidenrijk greppelland, singels, natuurvriendelijke oevers of poelen of houtsingels. Tijdens de slotbijeenkomst vierden we de resultaten samen met de collectieven die zich hiervoor inzetten.

In de nazomer van 2025 werden met hulp van het erfgoeddeal project 'Herstel en aanleg kruidenrijk greppelland' alweer diverse percelen in de regio's Aldeboarn-De Deelen en in Baarderadiel opnieuw op greppels gelegd en ingezaaid met een kruidenrijk mengsel.

Binnen het grote Deltaplan Biodiversiteitsherstel werkten we samen met BoerenNatuur en een aantal collectieven aan het deelproject 'Aanvalsplan Landschapselementen', waarvoor we in 2025 veel erfplannen maakten. In de winter werden er volop fruitbomen, solitaire bomen, heggen en (voeder)hagen aangeplant op vele boerehiemen.

In de winter werd er ook geplant op de Waddeneilanden. Landschapsbeheer Friesland werkte hier mee aan een LIFE All4Biodiversity pilot rond Natura 2000-gebieden. Wij maakten erfontwerpen voor boerenerven op Schiermonnikoog. Voor Terschelling stelden we diverse adviezen op, waaronder een erfplan voor het aanleggen van elzensingels en twee gebiedsplannen. Naast het opstellen van de ontwerpen, werd het materiaal door ons ingekocht en werd de uitvoering begeleid.

Verder werkten we samen met It Fryske Gea in 2025 onder andere aan het project 'Iconen van het Landschap' en diverse SPUK-projecten (Specifieke Uitkering Programma Natuur in het kader van natuurherstel, stikstofreductie en biodiversiteit).

Tenslotte zijn we in 2025 gestart met het Herstelprogramma Cultuurlandschap Waddenkust, bestaande uit een aantal verschillende deelprojecten in Friesland, Groningen en Noord-Holland. In Friesland zijn we begonnen met het opknappen van een aantal dijkcoupures – ook wel weinggaten – aan de Alddyk bij Eanjum, het herstellen van de toegang richting sluis Noorderverlaat in Dokkum en het opstellen van erfplannen voor erven langs de Hemdijk bij Blauwhuis. De overige deelprojecten zitten nog in de opstartfase: komend jaar wordt gewerkt aan de planvorming en uitvoering.

Biodiversiteit & Monitoring

In 2025 hebben we diverse monitoringactiviteiten uitgevoerd. Zo hebben we binnen het ANLb leefgebied 'Open Akker' vogels, vlinders, vleermuizen en insecten gemonitord voor de agrarische collectieven Noardlike Fryske Wâlden en ELAN Zuidoost-Friesland.

Op verzoek van BoerenNatuur Fryslân hebben we de methode die we hanteren voor de 'habitatmonitoring' toegankelijk gemaakt voor alle boerencollectieven. Voor agrarisch collectief It Lege Midden is nagedacht over de monitoring van insecten voor een nieuw open te stellen beheerpakket.

Voor de gemeente Tytsjerksteradiel is een project voorbereid voor de monitoring van insecten in wegbermen, zodat de gemeente natuurvriendelijker kan gaan beheren en bij de gemeente Leeuwarden is meegedacht over het project 'Fietsen voor biodiversiteit'.

Kleinere onderwerpen als de loopkeverinventarisatie binnen het project 'Van Akker naar Bakker' en de bever die zich bij Drachten had gevestigd, kwamen in 2025 ook aan bod. Daarnaast is geadviseerd over een casus over het al dan niet rooien van bomen in open weidevogellandschappen in Zuidwest Friesland.

In overleg met de Provinsje Fryslân hebben we in het najaar van 2025 in Gaasterland de cursus 'Autochtone bomen & struiken in Fryslân' georganiseerd. Doel van de cursus was kennisvergroting van de herkenning van autochtone bomen en struiken.

Ook hebben we in 2025 onze kennis vergroot op het gebied van vliegen en fotograferen met een drone, winterkenmerken van bomen en struiken, gedragscode natuurbeheer, verdieping in GIS, natuurinclusief akkerbeheer, voederhagen, agroforestry en de gedragscode natuurbeheer.

In opdracht van Provinsje Fryslân werkten onze ecologen daarnaast mee aan grotere projecten als GBDA (GroenBlauweDoorAdering), provinciebreed alsook specifiek in de Noardlike Fryske Wâlden en aan BKNL (BasisKwaliteit Natuur en Landschap). Daarnaast hebben we deelgenomen aan de landelijke werkgroep 'Monitoring Kwaliteit Aanvalsplan Landschap'.

Kennis over biodiversiteit is in 2025 breed uitgedragen, bijvoorbeeld door bijdragen aan de natuurrubriek van het radio- en tv-programma 'Op en Út' van Omrop Fryslân en door een lezing over inheemse bomen tijdens de kennissessie 'Biodiversiteit op it boerehiem', die BoerenNatuur voor haar achterban organiseerde.

Educatie & Vrijwilligers

In 2025 heeft Landschapsbeheer Friesland weer veel burgers mogen inspireren en ondersteunen met het vergroenen van hun leefomgeving.

Met hulp van negen vaste vrijwilligersgroepen - die wij ondersteunen met gereedschappen, kleding en kennisontwikkeling - zijn er in 2025 weer vele Friese fruitboomgaarden gesnoeid, werden natuurterreinen bij Beetsterzwaag, Oranjewoud en Nijeberkoop beheerd, eendenkooien bij Piaam, Hallum en Rinsumageest hersteld er werden er tientallen broeihopen voor ringslangen gemaakt.

Vanuit een samenwerkingsverband met andere groene organisaties, werd inspiratiedag 'Grien Goud' opnieuw georganiseerd. En in het najaar kwam er een serie over groen vrijwilligerswerk op Omrop Fryslân TV, met daarin vrijwilligers van verschillende groene organisaties in de hoofdrol.

Qua uitvoerende werkzaamheden: in 2025 was er een bloemenweideproject in Appelscha, door de stichting BiodiverStiens werd in de bermen buiten Stiens struweel aangeplant, de Kninepole in De Leijen werd ingericht en we gaven advies aan golfclub Lauswolt. Verder waren er nog werkzaamheden in De Veenhoop, Techum, Claerkamp en

Harlingen. Samenwerkingsverband Noordergraf kreeg advies, er is geholpen bij Burgerinitiatieven in Noardeast Fryslân en zijn wandelpaden in Beetsterzwaag verbeterd.

Landschapsbeheer Friesland verzorgt ook ieder jaar educatiewerkzaamheden voor kinderen en jongeren. Zo hebben wij samen met de centra voor Natuur en Milieu Educatie De Klyster, Pingo en Pet en De Naturij voor de zeventiende keer educatieprogramma's gehouden voor 40 basisschoolklassen in de gemeenten Noardeast-Fryslân, Achtkarspen, Smallingerland, Heerenveen, Opsterland, West- en Ooststellingwerf.

Daarnaast werd in Hemrik een excursie voor basisschoolleerlingen georganiseerd en een schooltuin aangelegd. Bij Allemastate in Aldwâld werd met Aeres VMBO aangeplant. Het Stellingwerfcollege in Oosterwolde ging met ons op excursie en er werd een technasie-mopdracht over de dorpsbossen in Appelscha begeleid.

Regelmatig wordt ook kennis met het volwassen publiek gedeeld. Denk aan de presentatie voor de ambassadeurscursus van Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân, een bijdrage over 'De Stormvloed van 1825' in de Leeuwarder Courant en een excursie naar een biodiverse graanakker in Elsloo. Tenslotte werden er ook dit jaar cursussen 'Fruitbomen snoeien', 'Maaien met de zeis' en 'Heggenflechten' georganiseerd.

Eddy Wymenga -
Senior ecooloog
Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek

“Wat belangrijk is, is dat Landschapsbeheer Friesland vanuit een duidelijke visie werkt aan de uitvoering van landschapsherstel.”

** Wij voelen ons verbonden met de visie Natuurlijk Fryslân 2050. Deze visie is opgesteld door de Friese Milieufederatie, It Fryske Gea, Natuur monumenten en Staatsbosbeheer en geeft inspiratie voor een gezonde doorontwikkeling van het Friese landschap en de natuur.*

Meerjarenvisie 2025-2030

Wat maakt ons landschap bijzonder? De Friese terpen, greppels, houtwallen, elzensingels en de slingerende dijken. Het zijn sporen van hoe de Friezen al eeuwen met het landschap samenleven.

Maar dat landschap verandert en staat onder druk. Door klimaat, landbouw, woningbouw en energieopgaven. Daardoor verdwijnt kennis en verbondenheid.

Daarom is het nu tijd om scherp te stellen. Om beter te zien waar het om draait. En duidelijk te zijn in wat we willen. Daarom komt Landschapsbeheer Friesland nu met een meerjarenvisie tot 2030. We hebben ons hierbij laten inspireren door de visie Natuerlik Fryslân 2050*.

Het proces

Samen met een adviseur hebben we afgelopen jaar de kernwaarden van onze organisatie opgeschreven, zijn er interviews met de belangrijkste samenwerkingspartners afgenomen en is er een SWOT analyse uitgevoerd. In dit hoofdstuk vind je de samenvatting van onze nieuwe meerjarenvisie 'Scherp stellen, beter zien, duidelijker zijn'.

Onze kernwaarden

Landschapsbeheer Friesland is voor iedereen herkenbaar aan volgende kernwaarden:

Verbondenheid

We brengen mensen en landschap samen.

Landschapsbeheer Friesland gelooft dat landschap meer is dan de natuurlijke kanten ervan: het is óók cultuur, geschiedenis én *mienskip*. Landschapsbeheer Friesland verbindt mensen met hun leefomgeving, zowel inhoudelijk als emotioneel en laat hen erin wortelen.

Onafhankelijk en standvastig

We kiezen onze eigen koers, vanuit kennis en betrokkenheid.

Landschapsbeheer Friesland werkt samen, maar altijd vanuit een duidelijke eigen positie. De stichting is onafhankelijk in standpunten, financiering en organisatiebelang, maar niet neutraal: Landschapsbeheer Friesland kiest altijd de kant van het landschap.

Kennisgedreven en adaptief

We leren en ontwikkelen ons voortdurend.

Het denken en handelen van Landschapsbeheer Friesland is stevig verankerd in praktijkkennis én in samenwerking met experts. Het is landschapsinclusief denken en handelen. Maar ook gericht op ontwikkeling: flexibel inspeland op veranderingen en constant lerend om relevant te blijven.

Samenwerkend en resultaatgericht

We werken vanuit gelijkwaardigheid en realiseren resultaat.

Landschapsbeheer Friesland werkt zonder blauwdrukken, maar mét richting en gaat intensieve en langdurige partnerschappen aan. Landschapsbeheer Friesland zoekt de actieve verbinding met agrarische collectieven, natuurorganisaties, overheden en burgers altijd met oog voor ecologische, economische én sociale waarde van landschap en op basis van gelijkwaardigheid.

Waar we naar toe werken

We willen groeien in rol, zichtbaarheid en effect. We doen dat met vijf ambities voor ogen:

1. **Streekeigen landschap behouden en versterken.** We beschermen wat waardevol is, herstellen waar nodig en laten nieuwe elementen ontstaan die passen bij het landschap.
2. **Landschapsinclusief denken.** We willen dat landschap niet achteraf, maar vooraf wordt meegewogen in plannen voor landbouw, waterberging en energiewinning tot dorpsuitbreiding.
3. **Biodiversiteit versterken.** We werken aan soortenrijkdom door goed beheer, slimme inrichting en samenwerking met boeren en vrijwilligers.
4. **Betrokkenheid vergroten.** We brengen mensen in contact met hun landschap door verhalen, educatie, cursussen en vrijwilligerswerk. Want wie het landschap kent, gaat er vol compassie mee om.
5. **Strategisch samenwerken.** We bouwen duurzame relaties met partners, zoals alle Friese gemeenten, want een goede samenwerking is de sleutel tot uitvoering. En we denken mee bij hedendaagse opgaven zoals klimaatadaptatie, energietransitie en stikstofaanpak.

Wat daarvoor nodig is

We blijven een compacte organisatie, dicht bij onze kern. Maar we willen doorgroeien op het vlak van:

Strategisch vermogen:

zodat we beter kunnen inspelen op beleid en ontwikkelingen.

Relaties met gemeenten en partners:

want goede samenwerking is de sleutel tot uitvoering.

Zichtbaarheid:

zodat meer mensen ons kennen en vinden.

Financieel fundament:

zodat we onafhankelijk blijven en meer slagkracht krijgen.

Emma Dijkgraaf -
Beleidsmedewerker
natuur & biodiversiteit
Gemeente Waadhoeke

“De gemeente kan echt niet alles alleen, daarom is het nuttig dat een partij als Landschapsbeheer Friesland inwoners helpt met subsidietrajecten voor eigen vergroeningsplannen.”

In 2030...

...werkt Landschapsbeheer nog steeds aan projecten, en blijft ze advies geven en partijen verbinden.

In 2030 zijn we nog steeds wie we nu zijn: betrokken, deskundig en onafhankelijk. Maar wel beter zichtbaar, sterker verbonden en strategisch slagvaardiger. Met wortels in het verleden en oog voor de toekomst gaan we mei it ferline foarút!

Wij zetten ons in voor het versterken
van de positie van landschap in beleid en praktijk.
Op basis van kennis, betrokkenheid en samenwerking.

15 januari 2025

Richtje van den Berg deed namens Landschapsbeheer Friesland en ELAN de monitoring van een wintervoedselakker bij Bakkeveen. Op een wintervoedselakker worden de granen niet geoogst: die blijven achter als voedsel voor akkervogels die in Fryslân overwinteren zoals de keep, vink, geelgors en groenling. De akkers zijn ook belangrijk voor muizen en deze trekken op hun beurt weer roofvogels aan. Zo zorgt de wintervoedselakker voor een hoge biodiversiteit en een completer voedselweb, goed tegen ziektes en plagen.

28 januari 2025

Omroep Zilt was erbij toen de Hoogstambrigade Noardwest Fryslân bij een boerderij in Oosterbierum de appel- en perenbomen snoeide. De bevroren vrijwilligers Andries Blom en Femke Postma werden geïnterviewd, samen met hun snoeiploeg houden zij de fruitbomen in Noardwest Fryslân in topconditie!

22 januari 2025

Landschapsbeheer Friesland presenteerde zich op de bewonersmarkt in Oudega Súdwest Fryslân, vanwege de Landschapsbiografie die we samen met Cultuurland Advies over Idzegea schreven. Inwoners van Idzegea en omliggende dorpen waren welkom in het dorpshuis om meer te weten te komen over het gebiedsproces dat zich afspeelt in dit veenweidegebied. Landschapsbeheer Friesland ging met geïnteresseerden in gesprek over onder andere de methode 'Mei it ferline foarút'

2025 yn Fûgelflecht

Landschapsbeheer Friesland heeft in 2025 weer aan vele mooie projecten en bijeenkomsten meegewerkt om zoveel mogelijk Friezen te informeren en inspireren over het ontstaan en de toekomst van ons landschap.

Op de pagina's hierna volgt – in chronologische volgorde – een greep uit de activiteiten waarmee het team van Landschapsbeheer Friesland in 2025 yn 't spier was. Laat je meenemen door een prachtige vogel uit de top 3 doelsoorten van het ANLb: de geelgors!

8 februari

Praktijkdag van de snoeicursus fruitbomen snoeien: verschillende appel- en perenbomen werden in Lippenhuizen onder handen genomen door de nieuwbakken snoeiers. Zij werden daarbij begeleid door vrijwilligers van de lokale snoeiploeg. In de grote boomgaard kregen oude fruitbomen licht en lucht en jonge fruitbomen werden in de juiste vorm geleid.

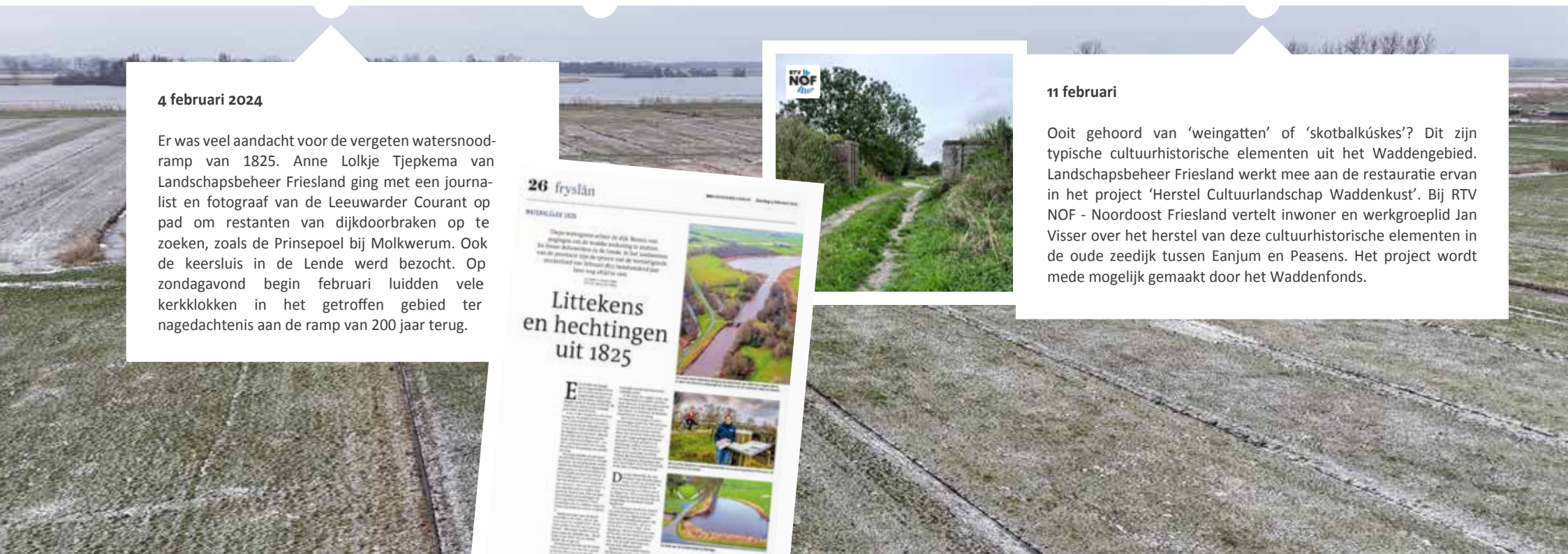
4 februari 2024

Er was veel aandacht voor de vergeten watersnoodramp van 1825. Anne Lolkje Tjepkema van Landschapsbeheer Friesland ging met een journalist en fotograaf van de Leeuwarder Courant op pad om restanten van dijkdoorbraken op te zoeken, zoals de Prinsepoeel bij Molkwerum. Ook de keersluis in de Lende werd bezocht. Op zondagavond begin februari luidden vele kerkklokken in het getroffen gebied ter nagedachtenis aan de ramp van 200 jaar terug.

11 februari

Ooit gehoord van 'weingatten' of 'skotbalkúskes'? Dit zijn typische cultuurhistorische elementen uit het Waddengebied. Landschapsbeheer Friesland werkt mee aan de restauratie ervan in het project 'Herstel Cultuurlandschap Waddenkust'. Bij RTV NOF - Noordoost Friesland vertelt inwoner en werkgroeplid Jan Visser over het herstel van deze cultuurhistorische elementen in de oude zeedijk tussen Eanjum en Peasens. Het project wordt mede mogelijk gemaakt door het Waddenfonds.

19 februari 2025

Een túnwal is een bijzonder cultuur-historisch landschapselement dat in Gaasterland voorkomt. Op deze mooie winterdag kwam de firma Tatenhove van Texel naar Nijemirdum om daar een heuse túnwal aan te leggen. Deze wordt gemaakt van ter plekke afgestoken plaggen, die op elkaar gelegd worden, tot maar liefst een meter hoog! Het afgegraven land werd later ingezaaid met kruidenrijk gras. Allemaal onderdeel van het project Herstel Agrarisch Cultuurlandschap.

5 maart

In de krant van Opsterland, GrootSa, stond het enthousiaste verhaal over het werk van Cees van Bruggen, voorman van de hoogstambrigade in Zuidoost Friesland. Fruitbomen zijn belangrijk voor biodiversiteit en passen bij het Friese landschap: het is zaak daar goed voor te zorgen. Het artikel leverde in combinatie met een e-mailing een mooie lijst aan nieuwe opdrachten voor deze snoeiploeg op.

25 februari 2025

Landschapsbeheer Friesland geeft een herdruk uit van een handige zoekkaart die door liefhebbers van stinzenflora te gebruiken is om de oude bol- en knolgewassen te herkennen. De belangrijkste 18 soorten staan erop met hun Nederlandse en Fryske naam. Collega Grytsje Kunst ging er mee op pad naar de Jongemastate in Raerd.

13 maart 2025

Deze middag vierden we samen met de boerencollectieven en andere relaties de resultaten van vijf jaar herstelprojecten yn ús Fryske lânskip. In totaal werd er in het project 'Herstel Agrarisch Cultuurlandschap - Fryslân' onder andere 156 hectare kruidenrijk greppelland hersteld en meer dan 150.000 bomen en struiken bijgeplant op boerenerven. Maar liefst 347 Friese boeren en andere particuliere grondeigenaren deden aan het project mee. Deze middag werd een film van de resultaten getoond en werd aan alle zeven collectieven een plaquette uitgereikt. Waarnemend directeur Foppe van der Meer werd door gedeputeerde Sijbe Knol in het zonnetje gezet vanwege zijn inzet voor ús Fryske lânskip, al meer dan 30 jaar! We maakten ook een video over het project, klik op de QR code om die af te spelen.

12 maart 2025

De kennissessie 'Biodiversiteit op it boerehiem' wordt door BoerenNatuur georganiseerd in de nieuwe vergaderlocatie van Hasthem Hoeve in Baaium. Aanwezig konden zich daar laven aan de kennis van onze collega Gerrit Tuinstra. In de zaal allerlei boeren die geïnteresseerd zijn in bomen en struiken op hun erf. Eerder werd er door Landschapsbeheer Friesland en BoerenNatuur Fryslân al eens een poster ontwikkeld over 'Bioferskaat op it boerehiem'.

20 maart 2025

Op Landgoed Martenastate werd deze dag de herziene uitgave van het boek 'Stinzenplanten in Fryslân' gepresenteerd. Een prachtig boek boordevol verhalen, foto's en kennis over deze voorjaarsbloeiers. Van wylde tulp tot Ayttablomke - dit boek laat zien waarom Fryslân zo bijzonder is op het gebied van stinzenflora. Namens Landschapsbeheer Friesland zat Jan Piet de Boer in de redactie.

25 maart 2025

Beammen plantsje en kofje drinke, dat is wat de leerlingen van Aeres VMBO Buitenpost op dinsdag 25 maart deden bij de Allemastate in Aldwâld. Landschapsbeheer Friesland maakte een hiemplan voor het vergroenen van dit prachtige oude stincenterrein. RTV NOF maakte een leuke reportage over het werk van de leerlingen van Aeres, hun docent Greetje Cnossen en de eigenaren van de Allemastate.

20 april 2025

Op zondag 20 april was Dennis Worst van Landschapsbeheer Friesland te zien in het TV-programma Vroege Vogels van BNN-Vara. Dennis bezocht samen met presentator Menno Bentveld het Klaarkampermeer, de oude Peazens en de Harstastate in Hegebeintum. Het televisieprogramma heeft mooi in beeld gebracht hoe het landschap rondom de kloosters en staten in het noorden van Fryslân eeuwen geleden vorm kreeg.

16 april 2025

In Baaium kwamen half april zo'n 60 geïnteresseerden samen om kennis te nemen van de onderzoeksresultaten van het project 'Mei it Ferline Foarút op 'e Klaai'. Daarnaast waren er excursies: Sophie ten Caat nam een deel van de aanwezigen mee over het erf van de familie Smink en Gerrit Tuinstra ging met een ander deel van het gezelschap naar de voederhaag bij familie De Jong, net buiten het dorp. Het werd een kennisdag over landschapshistorie, biodiversiteit en natuurinclusieve landbouw gericht op de toekomst in het Friese kleiweidegebied.

15 mei 2025

Om het einde van het werkseizoen van de vrijwilligers te vieren, werd op donderdag 15 mei de traditionele 'Kapavond' georganiseerd. Deze keer bezochten we met alle vrijwilligers de stad Dokkum waar door Ilse Looge een rondleiding door de lokale brouwerij geregeld was. Ook kon de World Press Photo tentoonstelling bezocht worden.

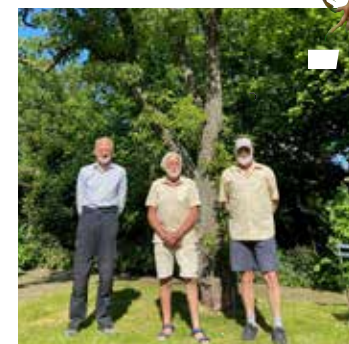
17 juni 2025

Voor het opstellen van de dorpsbiografieën voor twintigtal dorpen in de gemeente Noardweast Fryslân werden er in 2025 viermaal verdiepende sessies met groepen dorpsbewoners georganiseerd. Allerlei sterke verhalen passeerden de revue en daar worden we blij van want ook zo gaat landschap leven! Onze cultuurhistorici Grytsje Kunst en Marten Braaksma waren aanwezig om de verhalen op te tekenen zodat ze niet verloren gaan. Naar verwachting zullen de dorpsbiografieën in het voorjaar van 2026 gepresenteerd worden.

5 juni 2025

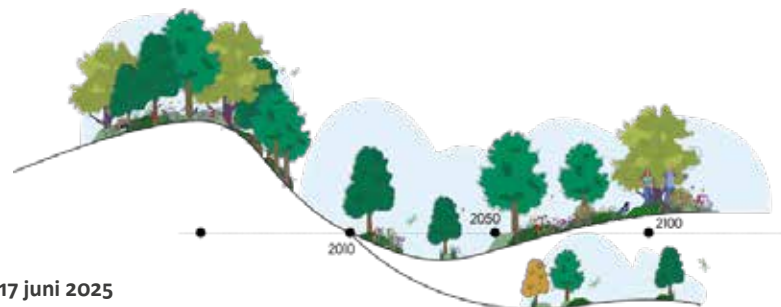
Op een prachtige lentedag namen we in het appelhûf van één van hen, afscheid van drie trouwe vrijwilligers van Landschapsbeheer Friesland. Met een gemengd gevoel stoppen André Langerak, Andries Blom en Piet de Lang met fruitbomen snoeien voor de hoogstambrigade Noardwest Fryslân. Projectmedewerker uitvoering Oege Hiddema van Landschapsbeheer Friesland bedankt hen voor hun tomeloze inzet en de fijne samenwerking.

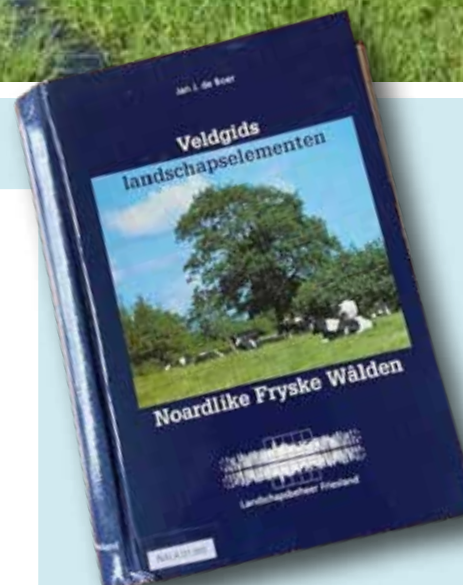
18 juni 2025

Greetje Mast was op de radio bij Omrop Fryslân met een oproep voor agrariërs: er is nog plek om mee te doen in het kruidenrijk greppelland project. Met dit Erfgoed Deal project konden boeren in Aldeboarn - De Deelen en Baarderadiel hun weilanden laten herstellen. We voerden dit project samen met collectieven It Lege Midden en Westergo, provinsje Fryslân, Wetterskip Fryslân en gemeente Leeuwarden uit. Biologisch melkveehouder Jacob van der Bij liet eerder al kruidenrijk greppeltsjelân aanleggen en was enthousiast over het resultaat.

17 juni 2025

Deze dag was ook de start van de opdracht Basiskwaliteit Natuur op het provinciehûs in Leeuwarden. In dit project gaan we samen met Werkend Landschap en Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek in kaart brengen hoe een goed basisniveau voor natuur in het agrarisch cultuurlandschap en dorpen en steden er uit zou kunnen zien, en hoe we dat praktisch handen en voeten kunnen geven.

18 juni 2025

Samen met onze partners ELAN en Werkend Landschap hadden we een startsessie over het project 'Kwaliteitsgids voor de Zuidelijke Friese Wouden'. De kwaliteitsgids die het komend jaar vorm moet krijgen, gaat inspiratie bieden aan bewoners, meer specifiek aan agrariërs en beleidsmakers in deze regio. We nemen daarbij als voorbeeld de Veldgids landschapselementen Noardlike Fryske Wâlden uit 2014. De gids voor de Zuidelijke Friese Wouden komt in 2026 in zowel digitale als gedrukte vorm beschikbaar.

17 juli 2025

Op een zomerse donderdagavond ging er - in het kader van het project 'Van Akker naar Bakker' - een grote groep belangstellenden mee het veld in bij Elsloo. Er werd een akker bezocht waar naast haver, rogge en tarwe ook bloemen en kruiden groeien en waar verschillende landschapselementen waren aangelegd. Er werden prachtige vogels, vlinders en insecten aangetroffen tegen zoals de geelgors, de ligusterpijlstaart en de sabelsprinkhaan.

5 juli 2025

In samenwerking met VELT (Vereniging voor Ecologisch Leven en Tuinieren) en docent Sipke Veenstra werd er in de zomer weer tweemaal een cursus seinemeanen georganiseerd. Er was veel animo onder de Friezen om dit oude ambacht te leren, de cursus was al gauw volgeboekt. Het haren en maaien vond deze dag plaats in het Leechlân bij Grou. Journalist Jantien de Boer deed mee en schreef een week later een column over haar haat-liefdeverhouding met de zeis.

30 juli 2025

Voor de opnames van de 'Van Akker naar Bakker' promofilm was communicatieadviseur Wiepkje Hoekstra een dag op pad met filmer Danny Zwols. Ze interviewden molenaar Eelke Rijpkema van korenmolen De Weyert in Makkinga, boeren Wilco en Stefan de Boer op hun akker in Elsloo en Jitze Verloop van De Bakkers van Verloop in Gorredijk. Door alle betrokkenen werd veel enthousiasme aan de dag gelegd voor het lokale product dat ze samen mét oog voor biodiversiteit produceren: de smaakvolle Weyerts Eygen broden.

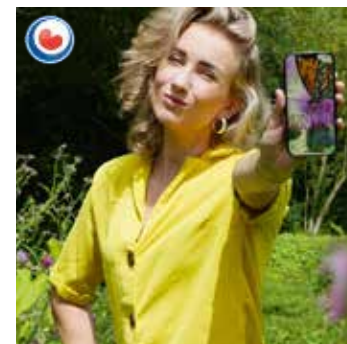
25 augustus 2025

Direct na de schoolvakanties begonnen eind augustus traditiegetrouw de educatiedagen voor de basisscholen. Natuur- en Milieueducatiecentra Pingo&Pet, de Natuur en de Klyster organiseerden samen met Vereniging Noardlike Fryske Wâlden en Landschapsbeheer Friesland voor de 17e keer praktijklessen op de boerderij. Er werden dit jaar maar liefst 40 schoolklassen mee naar buiten genomen door Oege Hiddema en Theo de Meer. Kennis opdoen van je eigen landschap en alles wat daarin leeft is een belangrijke basis waar je de rest van je leven wat aan hebt.

1 september 2025

Om het groene vrijwilligerswerk in Fryslân te promoten, werd in september iedere maandagavond de serie 'Klik mei de Natoer' op Omrop Fryslân TV uitgezonden. Presentatrice Laura Oosterloo ging - samen met een vrijwilliger van één van de groene organisaties - op zoek naar bijzondere planten en dieren. Zo vond Laura met vrijwilliger Dick Huitema reptielen en amfibieën in de bossen bij Beetsterzwaag. Aansluitend was er een expositie van de tijdens het programma gemaakte foto's in Natuurmuseum Fryslân te zien. Deze tv serie was onderdeel van het Actieplan Groene Vrijwilligers.

26 augustus 2025

In de nazomer deed ecooloog Richtje van den Berg een mooie waarneming in een beheer-eenheid van boerencollectief ELAN: het bruin blauwtje werd aangetroffen in een perceel bij Nij Beets. Dat is een vrij schaarse standvlinder die van oudsher vooral voorkwam in de duinen. Recent heeft de vlinder zich verder door Nederland verspreid, maar hij werd nog niet veel in de noordelijke provincies gezien.

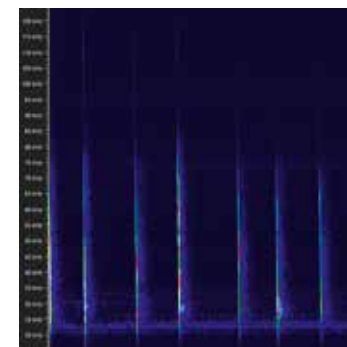
16 september 2025

Een delegatie van SNN en vertegenwoordigers van de provincies Groningen, Drenthe en Friesland gingen met Greetje Mast het veld in. Ze brachten een bezoek aan locaties waar Landschapsbeheer Friesland de afgelopen jaren aan POP herstelprojecten had gewerkt. Er waren in dit gezelschap veel enthousiaste en positieve geluiden te horen!

24 september 2025

Ecoloog Richtje van den Berg was 's nachts op pad in Ooststellingwerf: in opdracht van boerencollectief ELAN verzorgt zij daar de monitoring van vleermuizen. In de omgeving van Oldeberkoop deed zij een bijzondere waarneming: de franjestaart vleermuis. De franjestaart vliegt pas later in de nacht uit, waardoor ze in het veld soms lastig waar te nemen zijn. Toch werd in 2025 tweemaal een franjestaart gehoord, in juni was dat ook al het geval in de buurt van Oldeholtgade.

27 september 2025

Op de laatste zaterdag van september vond de Friese Groene Vrijwilligersdag 'Grien Goud' weer plaats. Een dag waarop groene vrijwilligers uit heel Friesland elkaar konden ontmoeten en inspireren. Deze keer was de centrale locatie het nieuwe Werelderfgoedcentrum Waddenzee te Lauwersoog, van waaruit allerlei activiteiten werden georganiseerd in het thema Zoet en Zout. De Grien Goud vrijwilligersdag is een initiatief van meerdere groene organisaties die samenwerken onder de noemer 'Actieplan Groene Vrijwilligers', namelijk BFVW, FMF, FFF, It Fryske Gea, IVN natuureducatie, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer.

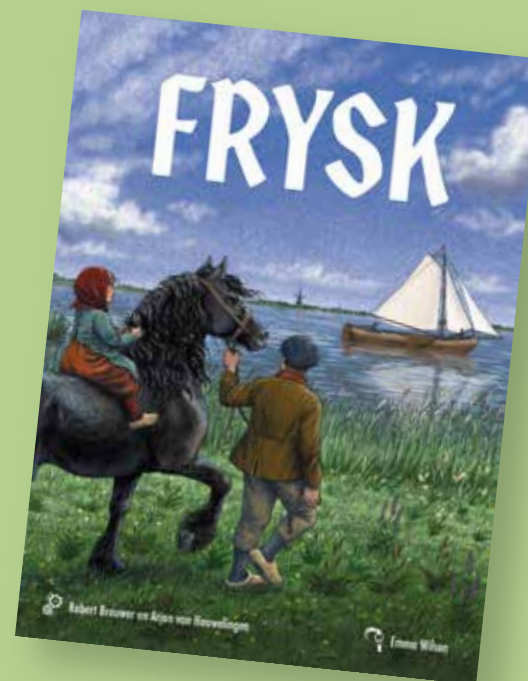
3 oktober 2025

De video over het landschapselement greppelland van Deltaplan Biodiversiteitsherstel verschijnt online. Hierin vertelt landschapshistoricus Jeroen Wiersma: 'Voor boeren is greppelland zeker interessant: in drogere periodes heb je meer opbrengst omdat je gras veel langer blijft doorgroeien en in nattere periodes kun je met greppels juist water bufferen voor drogere tijden'. De opnames werden gedaan bij boer Jitze Peenstra in Aldeboarn, hij heeft zijn greppelland altijd behouden en noemt het positief dat er bij de Provinsje Fryslân en Landschapsbeheer Friesland veel kennis aanwezig is over de aanleg en behoud van greppelland.

27 september 2025

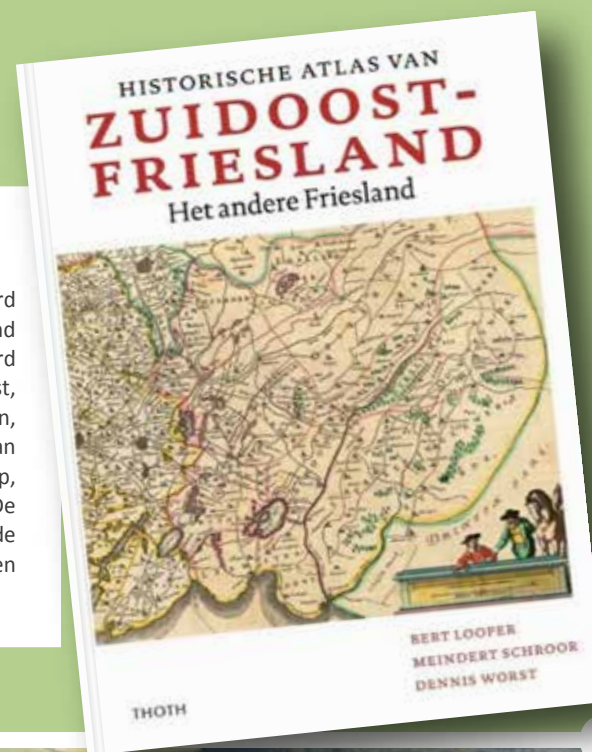
Tijdens de Museumnacht FRL werd er een nieuw gezelschapsspel gelanceerd bij Museum Martena in Franeker: bordspel FRYSK wordt verkocht bij 42 Friese musea en erfgoedlocaties. Daar kun je ook extra scenariokaarten verzamelen. Landschapsbeheer Friesland cultuurhistoricus Marten Braaksma hielp met het schrijven van het landschapsverhaal voor in het spelregelboekje en keek mee of spelindeling op hoofdlijnen strookt met de vorming van het Friese landschap.

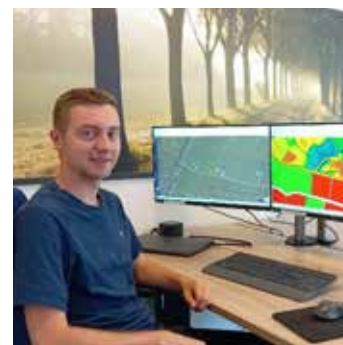
11 oktober 2025

In het historische Lycklamahûs van Beetsterzwaag werd half oktober de Historische Atlas van Zuidoost-Friesland gepresenteerd. Deze nieuwe atlas, die geschreven werd door Meindert Schroor, Bert Looper en Dennis Worst, bewijst dat de Provincie Fryslân meer is dan meren, Waddeneilanden en elf steden. De geschiedenis van 'Het Andere Friesland' met haar besloten landschap, riviertjes en veenkoloniën doet daar niet voor onder. De atlas behandelt het ontstaan van het veengebied en de vervening, tot en met de opkomst van het socialisme en de naoorlogse wederopbouw.

4 oktober 2025

De jaarlijkse startdag van het vrijwilligerswerk vond deze keer plaats bij Stadsboerderij De Sibbe; een ecologische vergaderlocatie annex camping vlakbij Sneek. Eigenaar Johannes Lankester vertelde over zijn levenswerk: samen met de gemeenschap zorgdragen voor elkaar, voedsel en de natuur. Bovendien was er een excursie naar eendenkooi Goëngamieden. Een leuke middag waarbij de vrijwilligers weer even onder elkaar waren!

17 oktober 2025

Tijdens de Dag van het Historisch Cultuurlandschap van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, presenteren Jeroen Wiersma en Gerard Westerhuis in Leeuwarden hun onderzoek naar de geschiedenis en monitoring van oud greppelland. Stagiaire Hendrik Hekstra verzorgt daarvoor de monitoringswerkzaamheden. Met hulp van AHN-hoogtekaarten en historische luchtfoto's beoordeelt hij vele percelen, die vervolgens een kleur krijgen. Hiermee zien we in één oogopslag of het gaat om oud greppelland, verdwenen greppelland of om greppelland dat is gewijzigd ten opzichte van 1949. Hendrik heeft inmiddels een aanstelling bij Landschapsbeheer Friesland om dit werk naast zijn studie af te ronden.

1 november 2025

De landelijke Natuurwerkdag, waarvan Landschapsbeheer Friesland in Fryslân de coördinator is, werd dit jaar een nat succes. Voor het eerst was er een samenwerking met aantal Friese golfclubs opgezet: zij beheren immers grote natuurterreinen verspreid over de hele provincie en kunnen daarbij wel wat hulp gebruiken. Ook vele vaste locaties deden weer mee door een natuurklus voor lokale vrijwilligers te organiseren. Bijna 800 scouts en andere natuurliefhebbers hielpen op bijna 30 locaties met snoeien, planten en zaaien in de stromende regen.

6 november 2025

Sippie Miedema van Boeren natuur Fryslân schreef een interessant artikel in de natuurrubriek van het Fries Dagblad over het werk van onze ecologen. Landschapsbeheer Friesland inventariseert - samen met bureau Altenburg & Wymenga en vrijwilligers - in opdracht van de provinsje en de agrarische collectieven ELAN en Noardlike Fryske Wâlden - de flora en fauna in onder andere de boomwallen en elzensingels in het oostelijk deel van de provincie.

3 november 2025

In het tijdschrift voor landschapsonderzoek 'Landschap' verscheen begin november een onderzoeksartikel over Fries greppelland van Landschapsbeheer Friesland medewerkers Jeroen Wiersma en Gerard Westerhuis. In opdracht van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed doen zij onderzoek naar greppelland binnen het project 'Blik op Greppelland'. In het artikel wordt uitleg gegeven over de werking van greppelland en een blik op de toekomst geworpen, waarbij de potentie van nieuw greppelland wordt verkend en voorstellen worden gedaan voor het behoud van bestaand greppelland.

Klik op de QR code om het artikel te lezen:

11 november 2025

In Burgum was er een bijeenkomst in het kader van het project 'Boeren tussen Boomwallen', een meerjarig project dat 40 boeren de kans biedt om nieuwe, duurzame manieren van landbouw te ontwikkelen, die zowel goed zijn voor zowel de natuur als hun bedrijfsvoering. Landschapsbeheer Friesland verzorgde onder andere de landschapsinventarisatie en broedvogelmonitoring voor dit project. Deze ochtend konden boeren en onderzoekers van Van Hall Larenstein en Altenburg & Wymenga hun kennis en ervaringen over kruidenrijke graslanden en de rol van landschapselementen op en rond het boerehiem delen.

26 november 2025

Op een mooie woensdag in november tellen onze ecologen op een perceel achter Haulerwijk binnen een uur 200 groenlingen, 75 keepon, 50 geelgorzen, 30 vinken, 10 putters, 5 kneuen, 10 houtduiven, 25 holenduiven, 4 buizerds en 1 grote zilverreiger. Deze mooie aantallen vogels werden aangetroffen op een wintervoedselakker die door een boer binnen het agrarisch collectief ELAN werd aangelegd. Dankzij de vele zonnebloemen is hier volop voedsel!

21 november 2025

Op een vrijdag in november streek de Werkplaats Netwerk Platte-land neer in Leeuwarden. Regieorganisatie GLB organiseert deze bijeenkomst enkele malen per jaar, steeds op een andere locatie. Nu waren de Friezen welkom om mee te denken en te praten over het landschap van de toekomst. Van melkveehouders tot milieugezondheidsadviseurs en van gedeputeerden tot aan landschapsbeheerders: er was een brede groep perspectiefhouders aanwezig. Verschillende collega's van Landschapsbeheer Friesland waren betrokken: Greetje Mast verzorgde een excursie naar Grou en Gerard Westerhuis deelde - samen met Kees van Stralen (provincie Fryslân) - zijn kennis over greppelland.

Wintervoedselakker

Een wintervoedselakker biedt in de winter beschutting en voedsel voor grote aantallen (akker)vogels als geelgorzen, ringmussen en vinkachtigen.

Dit perceel met ingezaaide granen maakt deel uit van het stelsel van Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLB) en ondersteunt de biodiversiteit in het agrarisch gebied.

ELAN is een collectief dat bestaat uit 10 Agrarische Natuur- en Landschapsbeheerders. De 10 leden zijn: Kees van Stralen, Greetje Mast, Kees van Stralen, Greetje Mast, Kees van Stralen, Greetje Mast, Kees van Stralen, Greetje Mast, Kees van Stralen, Greetje Mast.

27 november 2025

Vanuit het landelijke project 'Groene Bondgenoten' organiseerde Landschapsbeheer Friesland dit najaar samen met FMF en IVN een mini-symposium voor Griene Friezen. Doel van het project is om inwoners van Fryslân die hun omgeving vergroenen, met elkaar in contact te brengen zodat zij hun impact kunnen vergroten. Onderwerpen die aan bod kwamen waren: Basiskwaliteit Natuur, Insectennetwerk Fryslân en participatie via de nieuwe Omgevingswet. Er kwamen tellers, herstellende en vertellers uit heel Fryslân naar Leeuwarden.

12 december 2025

Een grote boom-distributiedag in Akkrum voor het project 'Aanvalsplan Landschapselementen' dat valt onder het grote Deltaplan Biodiversiteitsherstel. In samenwerking met BoerenNatuur Fryslân, Woudstrapleats, Stichting Heg en Landschap en de collectieven werden er maar liefst 50.000 bomen en struiken verdeeld onder 70 Friese boeren. Sophie ten Caat en Gerard Westerhuis waren namens Landschapsbeheer Friesland aanwezig en zagen de boeren met volle karren huiswaarts gaan om daarmee voederhagen en boomweides aan te planten. Begin volgend jaar zal er een distributiedag volgen voor de erfbeplanting in dit project: Landschapsbeheer Friesland heeft afgelopen najaar bijna 100 erfplannen gemaakt.

8 december 2025

De actie 'Fryske Fytsbloei' van Werk Slim, Reis Slim, had dit jaar Landschapsbeheer Friesland gekozen als goed doel. Dankzij de mensen van verschillende organisaties die naar hun werk fietsen met de Love to Ride app, werd er van mei tot oktober ongemerkt geld ingezameld voor biodiversiteit. Landschapsbeheer Friesland koos ervoor om het bedrag te schenken aan de BiodiverStiens: een stichting die zich inzet in om de biodiversiteit in en om Stiens te verbeteren. Door Irene Reitsma van Gemeente Leeuwarden werd een cheque aan Douwe Runia van de stichting overhandigd en aansluitend werd er door de aanwezigen meteen struweel aangeplant.

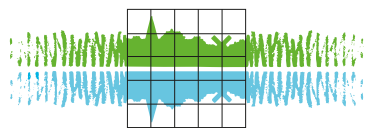

Marjo Metz -
Voorzitter BoerenNatuur Fryslân

**“Het uiteindelijke resultaat maakt
Landschapsbeheer Friesland uniek:
niet alleen zeggen, maar ook doen!”**

Landschapsbeheer Friesland